

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
 เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๗
 ปาเขาสถานที่บำเพ็ญชั้นเอก

มันเป็นอยู่ใน ๆ ลึก ๆ พอมองเห็นป่าเห็นเขาแล้วใจมันคึกคัก ๆ เพราะมันเคย
 อย่างนั้น ตั้งแต่ออกปฏิบัติมาแต่เข้าอยู่ในป่าในเขา ๆ เป็นประจำเรื่อยมา อยู่ในป่า
 นั้นความรู้สึกของเรามันรวมตัวรู้ตัว ถ้าป่าคนป่าสิ่งของทรัพย์สินเงินทองแล้วมันเป็นบ้าน
 นะ ป่านี้ทำคนให้เป็นบ้าได้ ป่าคนก็ทำคนให้เป็นบ้าได้ ป่าสมบัติเงินทองข้าวของ
 ศฤงคารบริวารต่าง ๆ ก็ทำคนให้เป็นบ้าได้ แต่ป่าล้วน ๆ ไม่ทำคนให้เป็นบ้า ทำคนให้รู้
 สึกตัวในการบำเพ็ญธรรมได้ดีตามลำดับของป่านั้น ๆ

เราไปอยู่ในป่าลึกเท่าไรยิ่งรู้สึกตัวเด่นขึ้น ๆ หมดทั้งโลกมีแต่ความรู้ครอบคลุม
 นั้นฟังซิคคือความรู้มารวมตัวแล้วกระจายออกครอบคลุมไปหมด ความรู้ไม่รวมตัวมันหายไป
 โนนหายไปนี้ แยกไว้กับสิ่งนั้นแยกไว้กับสิ่งนี้กระจายหมดหาตัวจริงไม่ได้ แต่หลอกเจ้า
 ของได้ทั้งวัน ให้เป็นบ้ากับมันได้ ป่าเหล่านั้นมันต่างกันกับป่าไม้ อยู่ในป่าไม้ได้ยินเสียง
 นกเสียงกาเสียงสัตว์เสียงเนื้อมันร้องโกกแก๊ก ๆ ยิ่งเป็นความรื่นเริงอยู่ในใจนั้นแหละ

พูดไม่ถูกนะรื่นเริงนี้มันไม่ได้รื่นเริงแบบโลก มันรื่นเริงแบบธรรม มันทำให้คิด
 เสียงโกกแก๊ก ๆ ต่างคนต่างตัวต่างอยู่หากินเพราะปากเพราะท้อง มันคิดของมัน
 พิจารณาเป็นธรรมทั้งนั้น สัตว์ก็มีความทุกข์โลกอันนี้มีความทุกข์ด้วยกันไม่ว่าคนว่าสัตว์
 มีความทุกข์ความลำบากเหมือน ๆ กัน หากอยู่หากินทั้งเสียงภัยเสียงอันตรายมากยิ่งขึ้นกว่า
 มนุษย์ด้วย มนุษย์นี้ไม่ค่อยได้เสียงเพราะมีกฎหมายบ้านเมืองครอบเอาไว้ ไม่งั้นก็ร้าย
 ยิ่งกว่าสัตว์นะ

เวลาเราไปอยู่ในป่าในเขาจิตใจรวมตัวเข้ามามารู้เด่นอยู่ที่ตัวเองนี้ มองดูอะไรก็
 ชัดเจน เมื่อจิตเด่นแล้วก็ฉายแสงออกไปด้วยความมีสติก็รู้ ตามองเห็นอะไรสติถึงสติ
 ทันทสติตามทันพร้อม ๆ ความรู้สึกรอบตัว ๆ รู้สึกด้วยสติกับความรู้สึกธรรมดาต่างกัน
 จิตใจก็เยือกเย็น ทำให้สงบก็ได้ง่าย ทำให้เกิดทางด้านปัญญาที่คล่องตัว นั้นละท่านถึง
 สอนให้อยู่ในป่า

เวลานี้ป่าถูกทำลายเสียเหลือหมดจนไม่มีอะไรเหลือแล้ว เมืองไทยเรานี้เป็น
 เมืองป่านะ สมบูรณ์ทั้งทุ่งทั้งป่า ทุ่งก็หาได้ทั่วไป อดอยากดูทุ่งกว้าง ๆ ก็โน่นลงไปทุ่ง
 อุดรธาสุดสายตา ออกจากนั้นมาอยากดูตูดูป่าก็หันมาทางตะวันออกจังหวัดสระบุรี
 หันไปไหนหันรอบตัวมีแต่ป่าแต่เขาเลือกดูได้ เวลานี้ถูกทำลายชิป่า ภูเขา ก็กลายเป็นภู
 เขาโล้นไปแล้ว ยิ่งไปทางนครสวรรค์มีแต่ภูเขาโล้นนะ มองเห็นก้อนหินธรรมดา มีแต่

ก่อนหินเต็มไปหมดในภูเขาไม่มีต้นไม้เลย ต้นก็ต้นเท่าพุ่มมะเขื่อนี้ มาทางนี้แต่ก่อนก็
ดงหนาป่าทึบ

เราลืมนี่เรื่องนี้ลืมนี่ตัวสนิทเหมือนกันนะ เราไม่นึกว่าป่านี้จะถูกทำลายขนาดนี้
ตลอดสัตว์ต่าง ๆ ที่เต็มอยู่ในป่าโดยหลักธรรมชาติของเขา สัตว์ป่ายัวเยี้ย ๆ ไปไหนมี
แต่สัตว์ป่าเต็มดง เราก็ไม่คิดว่าสัตว์เหล่านี้จะฉิบหาย ป่าเหล่านี้จะฉิบหาย บทเวลามัน
จะเป็นขึ้นมาด้วยอำนาจของมนุษย์เป็นยักษ์เป็นผีนี้ทำลายแหลกหมด ถึงได้มาระลึกที่
หลัง โอโห หุ่่งสุดสายหุ่่งสายตาเวลานี้ แต่ก่อนป่าสุดสายตาแหละ เตี้ยวันนี้กลายเป็นทุ่งไป
หมด

เมื่อวานนี้เข้าไปในป่าในเขาภูสิงเคิง อ.หนองบัวซอ มองดูอะไรเป็นธรรมชาติ
ๆ จิตมันก็รู้ตัวพอมองเห็น จิตเมื่อไม่มีอะไรมายุ่งกวนใจแล้วใจก็สงบ สงัดแล้วความรู้
ของใจก็เด่น ภาวนาจิตลงได้ง่าย ยังมีสัตว์เยอะอยู่แถวนั้น พวกอีแก้ง พวกหมู อีเห็น
สัตว์เล็กน้อยมีเยอะ กวางไม่มี ช้างก็หนีหมดแล้วไม่มี เขาไปทิ้งระเบิดตรงนั้น เวลาเขา
ไปทิ้งที่เวียดนามทิ้งไม่ได้กลับมาก็มาโยนลงนั้นเสียก่อน แล้วจึงมาลงสนาม พวกช้าง
แตกกระเจิงไปหมด น่าจะข้ามไปทางฝั่งลาว

ได้สอนพระเมื่อวานนี้ ให้พากันตั้งอกตั้งใจนะศาสนาจะมีแต่ชื่อแล้วนะต่อไปนี้
มีแต่ชื่อในตำรับตำราใส่ตุ้ใส่หีบแล้วก็ล็อกเอาไว้ ออกทำงานไม่ได้..ธรรม มีอยู่ในตำรา
เท่านั้น เพราะคนไม่สนใจปฏิบัติ สนใจกับกิเลสเสียอย่างเดียว กิเลสก็ออกตีตลาด
แหลกเหลวไปหมดเลย ไปที่ไหนมีแต่อันเดียวนี้มันน่าทุเรศจริง ๆ นะ เพราะธรรมไม่
ได้แสดงตัว มีแต่กิเลสแสดง ๆ ตลอด ไปอยู่อย่างนั้นธรรมได้แสดง อยู่อย่างนั้นธรรม
ได้ทำงาน ออกแสดงตัว กิเลสไม่ค่อยเข้าไปกวน

ตาเห็นรูปก็ต้นไม้ภูเขาไปเสีย หูฟังเสียงก็เสียงนกเสียงกาเสียงอะไรไปเสีย จมูก
ก็มีแต่กลิ่นดอกไม้ ลิ้นก็สัมผัสสัมพันธ์กับผลหมากรากไม้ไปเสีย ไม่ได้หุ่่งหุ่่งฟ้าอะไร
กายสัมผัสสัมพันธ์กับอากาศสบาย ๆ เจียบ จิตใจก็สัมผัสสัมพันธ์กับธรรม เมื่อได้รับ
การบำรุงและรักษาอยู่ตลอดแล้วไม่ว่าอะไรเจริญได้ทั้งนั้น ชั่วก็เจริญได้ง่ายถ้าบำรุงส่ง
เสริมมัน ดีก็เจริญได้ง่ายเหมือนกันเมื่อไม่มีอะไรทำลายไม่มีอะไรบกวน และบำรุงส่ง
เสริมอยู่โดยสม่ำเสมอ

เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสรู้ในป่า พระองค์ไหนก็ดูเหมือนเป็นอย่างนั้น
นะตามตำราอนาคตวงศ์ของท่าน เข้าป่าไปตรัสรู้ในป่า...พระพุทธเจ้า ป่านนั้นป่านนี้ อย่าง
พระอริยมุตไตรยนี้ก็ ตรัสรู้ในป่าเหมือนกันแต่ไม่นาน ท่านตรัสรู้เร็ว หากแต่ว่าตรัสรู้
ในป่านะ ป่าเป็นที่เหมาะสม คนไม่เคยอยู่ในป่า พระไม่เคยภาวนาในป่าดูถูกป่าดูถูก
พระป่า แม้ว่าต่างคนต่างดูถูกกันก็ไม่น่าจะผิด พระอยู่ในบ้านก็ดูถูกพระป่า ติจินินทา

พระปาวาที่เขย่น้ำหลับหูหลับตาได้ภาษาภาษาอะไร งามาย ดูซีเรียนหนังสือในตำรับตำรามาแล้วไปเห็นอย่างนั้นว่างมมาย คียดกโทษกัน นี่เป็นเรื่องของกิเลสนะ กิเลสอยู่ในใจของคนของพระก็ดูถูกกันได้แบบนี้

ที่นี้พระอยู่ในป่าบางรายท่านก็มีก็จะดูถูกพระบ้านอีกเหมือนกัน พวกนี้เป็นพวกหนอนแทะกระดาศ หาเผ่าแต่กองกระดูกหมูกระดูกวัว อรรถธรรมมีไม่สนใจ ไปนั้นอีกนะ เรียนหนังสือมาก็เป็นหนอนแทะกระดาศ ไม่ทราบว่ามีมรรคผลเป็นยังงัย มีแต่ชื่อได้แต่ชื่อมาใส่พุง แล้วก็อวดพุงเจ้าของว่าตัวรู้ตัวฉลาด ได้แต่ชื่อกิเลสตัณหา มาตัวกิเลสไม่ได้ ก็จะไปอย่างนั้น แต่ที่นี้ก็ใกล้ความจริง ใครที่พูดไปแบบไหนก็ใกล้ความจริง แต่ผู้ที่ไปว่าไปอยู่ในป่ามมายนั่นไม่ค่อยมีความจริงเท่าที่ควร...อันนี้ ผู้ที่ตำหนิอย่างนี้ยังมีความจริง มีมูลความจริงอยู่ เพราะตัวอย่างก็มีแล้วอย่างพระโปลีละที่เคยพูดให้ฟังเสมอ แต่ให้ท่านผู้ฟังผู้อ่านคิดเป็นธรรมเอาเองจะเป็นมงคลแก่ตัวเองไม่มีประมาณ นี้ยกมาพอเป็นคติทั้งสองฝ่ายเท่านั้น

ท่านเรียนจบพระไตรปิฎก...พระโปลีละ มีอุปนิสัยสามารถที่จะบรรลุถึงอรหัตบุคคลนะ แต่เวลานั้นท่านลืมนิ้ว ท่านเห่กับบริษัทบริวารเพื่อนฝูงไปเสีย ลืมอรรถลิมธรรมไป พระพุทธเจ้าทรงหยั่งทราบเรื่องอุปนิสัยสามารถบรรลุธรรม เวลาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าท่านรับสั่งตีปัญหาใส่เลยแหละ ใส่ปัญหาปั๊บเข้า โปลีละโบลานเปล่าเปล่าออกว่าจั้น โบลานเปล่าเธอมาอะไร จากนั้นก็โบลานเปล่าเธอจ้งนั้ง โบลานเปล่าเธอจ้งยืน เคลื่อนไหวไปมาออกชื่อของโปลีละมีแต่โบลานเปล่า ๆ เรียนเปล่า ๆ ไม่เกิดประโยชน์อะไร แต่ท่านเมื่อมีนิสัยอยู่ในใจต้องคิดคนเรา ก็ขนาดพระพุทธเจ้าตำหนิเราอย่างนี้หาเหตุผลไม่ได้มีอย่างหรือ พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของโลก ทรงตำหนิอะไรก็ตาม ชมอะไรก็ตาม ต้องมีเหตุผลไปพร้อม ๆ กัน

นี่ท่านตำหนิเราต้องมีเหตุผล เรายังคงจะหลงมมายเอาเสียมากมายในเรื่องยศ เรื่องบริษัทบริวาร เรื่องความรู้ที่จดจำมาจากพระไตรปิฎกจนลืมนิ้วลืมนิ้ว ถึงได้ถูกตำหนิว่าโบลานเปล่า หรือว่าชะรอยเราจะมีอุปนิสัยในมรรคผลนิพพานอยู่หรือ ท่านถึงตำหนิอย่างนี้เพื่อจะให้ตัดตัวออกไป ท่านแยกเป็นสองประเภท พอกลับไปถึงวัดเท่านั้นบริษัทบริวารลูกศิษย์ลูกหามีตั้ง ๕๐๐ ในตำราว่าอย่างนั้น ท่านไม่ลาใครเลยนะพระโปลีละ ไม่ลาใคร สะพายบาตร เตรียมบริวาร ๘ แล้วก็ออกเข้าป่าเลย นี้มีมูลความจริง

อย่างสมมุติว่าพระปาดำหนิพระบ้าน ตำหนิมีเหตุมีผลก็ตำหนิเป็นธรรม ไม่เรียกว่าตำหนิแบบโลก ๆ นี้มีมูลความจริงอยู่ อย่างที่ว่าหนอนแทะกระดาศก็คือเรียนแล้วไม่สนใจปฏิบัติ เป็นหนอนแทะกระดาศเฉย ๆ ก็ถูก มีมูลความจริง ได้ชื่อกิเลสมาก็

มากุมิใจ ตัวกิเลสจับมันไม่ได้ก็กุมิใจ กุมิใจลม ๆ แล้ง ๆ ไม่มีเหตุมีผลไม่มีหลักมีเกณฑ์

สอนให้อยู่ป่า ให้อยู่ด้วยการพิจารณา ไม่ใช่ไปอยู่ป่าแบบสัตว์ ถ้าว่าอยู่ป่าแบบสัตว์ที่ว่างมงายก็ถูก ที่เขาตำหนิว่างมงายก็ถูก เพราะไปอยู่แบบสัตว์คิดแบบสัตว์ สัตว์อยู่ในป่าเต็มไปหมดมันก็เป็นสัตว์ของมันไม่เห็นวิเศษวิโสอะไรถ้าไม่อยู่แบบธรรมดาแบบคน ถ้าไปอยู่แบบธรรมดาแบบธรรมแล้วก็เป็นความเลิศประเสริฐดังพระพุทธเจ้าและสาวกท่าน สำเร็จมาจากป่าทั้งนั้น พอไปเห็นเมื่อวานนี้ก็รื่นเริง

สถานที่นี้เป็นชั้นเอกแหละในการบำเพ็ญ ไม่มีคนไปยุ่งกวน พอเข้าไปนี่ตื่นตัวทันทีเลย จิตมันจะตื่นตัวของมันเองนะ พอไปถูกเครื่องสัมผัสสัมผัสมีแต่ป่าแต่เขาเครื่องชำระกิเลสทั้งนั้น ไม่ใช่เครื่องสังสมกิเลส มองเห็นอะไร ๆ นี่จิตใจมันตื่นเต็นเป็นไปทางอรรถทางธรรม ความเพียรก็ขยันไม่ขี้เกียจขี้คร้านนะ อยู่ในป่าฝึกกันนะ เวลาเข้ามาอยู่ในป่าธรรมดากับป่าชั้นเอกอย่างที่ว่านั้นต่างกัน อยู่ในป่าธรรมดาเป็นอีกอย่างหนึ่ง

เช่นอย่างอยู่วัดป่าบ้านตาดนี่ เป็นป่าตลาดคน อันนี้ตัวขี้เกียจขี้คร้านเต็มอยู่ในนี้หมด อย่าว่าแต่พระเลยฆราวาสมาเต็มครวมีแต่พวกกองขี้เกียจ ขี้เกียจขี้คร้านคลังขี้เกียจอยู่ในนี้หมด มาทางนี้ก็ไต่คลังใหญ่ ธนาคารโลก คลังใหญ่คลังขี้เกียจ เข้าไปในครวก็คลังขี้เกียจ วัดป่าบ้านตาดเป็นอย่างนั้นเสียซี

อยู่ในป่าในเขาลึก ๆ นี่ความขี้เกียจไม่มีนะ ไม่มีก็บอกว่าไม่มี มันหายหน้าไปไหนไม่รู้นะ เพราะความตื่นตัวความตื่นเต็น ความระมัดระวังตัวมันจ่อของมันอยู่เป็นสติ ไปที่ไหนก็เหมือนเสือจะจับอยู่ตลอดเวลา อ้าว เป็นอย่างนั้นจริง ๆ นี่ ครูบาอาจารย์อย่างหลวงปู่มั่นนี่แหล่ม เป็นอันดับหนึ่งเลยในโลกปัจจุบันนี้นะ ไม่มีใครที่จะสมบุกสมบันลำบากลำบากยิ่งกว่าหลวงปู่มั่นเรา ท่านลำบากมาก ท่านบุกเบิกมาให้พวกเราทั้งหลายได้พอสัมผัสสัมผัสตา จึงน่ากราบไหว้บูชาท่านอย่างถึงใจนะ ท่านเอาจริงเอาจังทุกอย่าง เด็ดเดี่ยว เฉียบขาด นั่นละเฉียบขาดในทางที่ดีดูเอาซี เป็นจอมปราชญ์ขึ้นมานั้น เฉียบขาดในทางที่ชั่วนี้แหล่มมากที่สุดเลย

นั่นท่านเฉียบขาดในทางที่ดี ท่านเด็ดขาดมาก เข้มขันทุกอย่าง การเทศนาว่าการเสียนี่เหมือนฟ้าดินถล่ม นั่นอำนาจของธรรมออกมาจากใจที่บริสุทธิ์ ใจที่บริสุทธิ์นั้นแลบรรจธรรมไว้เต็มเอี้ยดเทียว พอเปิดก็อกไขก็อกเท่านั้นก็พุ่งเลย ฟังเท่าไรก็ไม่อึดไม่พอเพราะธรรมบริสุทธิ์ ก่อนที่ท่านจะได้ธรรมมาสอนพวกเรานี้ท่านแทบเป็นแทบตาย เตนตายมาว่าเงอะ เตนตายมาแล้วจึงได้มาสอนพวกเรา

อยู่ในป่าในเขามันตื่นเต้น เวลาเข้าไปป่า ป่าอย่างที่ว่านะไม่ใช่ป่าอย่างนี้ ป่าแต่ก่อนเป็นป่าพวกสัตว์พวกเสือเนื้อร้ายเต็มไปหมดจริง ๆ นี้นะ ป่าไหนก็ป่าเถอะแต่ก่อน พวกสัตว์พวกเนื้อเต็มอยู่หมด ก้าวเข้าไปนี่ปับเป็นป่าแล้ว ก้าวเข้าทางนี่ปับเป็นป่าแล้วมีสัตว์แล้ว พวกสัตว์พวกเนื้อพวกอีแก้ง พวกหมู พอลึกเข้าไปก็พวกกวาง พวกข้าง พวกเสือ เสือมีอยู่ทั่วไป สัตว์มีอยู่ที่ไหนเสือมีอยู่ที่นั่น มีอยู่ทั่วไป เมื่อเป็นเช่นนั้นมันก็ระวังตัวด้วยหลักธรรมชาติ ทั้งวันทั้งคืนมันจ่ออยู่ตลอดเวลาระวังจิตไม่ให้เผลอ เอาธรรมเข้าเป็นเครื่องกำกับจิต เป็นเครื่องรักษาจิตตลอดเลย

ความซี้เกียจซี้คร้านหายหน้าไปหมดถ้าไปอยู่ที่เช่นนั้น ที่นี้ความเพียรก็ก้าวแล้ว ความเพียรก้าวจิตใจก็ก้าว เจริญ จิตใจสงบเย็น กลางคืนดึก ๆ สงัดฟังเสียงนกยูงร้อง กลางวันกลางวันไม่เคยเห็นตัวมันนะ เราเห็นสักครั้งสองครั้งเท่านั้นมันนกยูงนะ ไม่เจอ มันบ่อยนักเหมือนสัตว์อื่น ๆ พวกหมูพวกอีแก้งนี่เจอบ่อย บางทีมันก็จุ่นจ้าน ๆ มาทางจกรม มันไม่กลัวคน มันมาอาศัยคนมาอยู่รอบ ๆ คนเดินจกรมอยู่มันก็มาหากิน

พวกหมูพวกอีแก้งนี่คู้่น่ายนะ คู้่น่ายมากเที่ยว มันมาเหมือนสัตว์บ้านมาหาเรา หาชุดอะไรกิน ชุดซืด ๆ มา เราก็ดูเดินจกรมเฉย เขาก็ไปของเขาทั้ง ๆ ที่เขาก็เห็นเราอยู่ เขาไม่สนใจนะ นั่นเห็นไหมพระกับโยมผัดกัน ต่างสี ผ้าเหลืองเป็นผ้าที่ครองโลกมานาน พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ครองผ้าเหลืองทั้งนั้น ผ้ากาสาพัสตร์ สัตว์เหล่านี้เคยเกิดเป็นมนุษย์เคยบวชเป็นพระเป็นเณรมาในศาสนานั้น ๆ มาตั้งมากมาย เพราะฉะนั้นเวลาเห็นพระมันถึงตายใจเลย ๆ

ที่นี้จิตใจของเราเมื่อไปอยู่ในที่เช่นนั้นก็ตื่นตัวตลอด บางทีก็เสียงเสื่ออว ๆ ขึ้นแล้ว อว ๆ ขึ้นข้างทางจกรม โถ เสียงเสื่อมันไม่เหมือนเสียงเพลงลูกทุ่งละซี มันจะจับหัวเอาประมาณได้หรือ เสียงอว ๆ ขึ้นข้าง ๆ ไม้รู้มันมาตั้งแต่เมื่อไร ตอนมันหยุดเสียงคำรามมันอวตามภาษาของมันแล้ว นั่นละมันน่ากลัวตอนนั้น ไม่ทราบมันจะมาแบบไหนซิ ได้ยินเสียงมันอยู่มันอยู่ตรงนั้นก็คอยยังช้วนนะ พอเงียบเสียงไปแล้วไม่ทราบจะมาแบบไหน มันก็เหมือนแมว นี่ก็ยิ่งตั้งท่าแล้ว เราก็มองที่อย่างนั้นนี่นะ เราตั้งใจไปหาที่กลัว ๆ เมื่อเจอเข้าไปแล้วจะเป็นยังไง ความตั้งใจนี้มันจะลัมระนาวไปไหม ไม่ลัมสู่เลย ก็เรามาอย่างนี้สู่เลย ขึ้นเวทีต้องต่อยชิ ที่นี้จิตใจมันก็ติดของมัน ๆ เวลาได้อยู่ป่าธรรมดา ๆ ซี้เกียจนะ มีซี้เกียจ นอนก็มาก กินก็ซักจะมากถ้าไม่ตีปากเอาไว้วะนะ ต้องได้ตีปากเอาไว้...กิน ไม้งั้นมันจะจับ ๆ ๆ ก้างมันก็จะกลืน กระดุกมันก็จะกลืนจะไม่เคี้ยวนี้ นะ กิเลสมันพากลิ่นไอ้เราไม่อยากจะกลืนแหละ กิเลสพากลิ่น ตัวโลกพากลิ่น นั่นเป็นอย่างนั้นนะเวลาได้อยู่ที่ธรรมดา

พอก้าวเข้าป่าสิ่งเหล่านี้หายหมดอีกแหละ มันหากเป็นของมันเองนะ ไม่ต้องบีบบังคับกันแหละมันหากเป็นของมันเอง พอก้าวเข้าสถานที่ที่เหมาะสมแล้วกับที่จะทราบตนนั้น อะไรมันก็พร้อมหมดเลย ความซึ้งใจซึ้งคร้านหายหน้าไปหมด การนอนก็น้อยมาก หลับพอตื่นนี้ดีตึง ๆ เลย กลางวันถ้าหากว่าพัก...งีบเดียว นอกนั้นมีแต่ความเพียร กลางคืนเฝ้ากันมากหน่อย สงัดเท่าไรยิ่งแรง ๆ ๆ จิตใจก็เบิกออก ๆ คือกิเลสมันปิดมันกันอันนี้นะ มันเกาะมันกำเอาไว้ไม่ให้จิตนี้ฉายแสงออกมาได้ จิตเรารู้จน ถึงจะรู้จะเห็นอะไรอย่างนี้ก็เหมือนกัน ตาจะสว่างก็ตามแต่ตาใจมันมืดนะซี แล้วมันก็บีบอยู่นี้ด้วย ความโลภบีบเข้ามา ความโกรธก็บีบ ราคะตัณหาที่บีบ ความหลงบีบอยู่แล้ว มันบีบอยู่ตลอดเวลา

ถ้าขยายออกบ้างเล็กน้อยพอทางนี้ขยายออก ทางนี้บีบเข้า เช่นอย่างความโลภ ขยายออกหน่อย ความโกรธบีบเข้า ราคะตัณหาบีบเข้า พอราคะตัณหาสงบตัวลงบ้าง ทางนี้ความโลภ ความโกรธ หงุดหงิดในใจเพราะความคิดเจ้าของนั้นแหละหลอกเจ้าของให้เกิดความหงุดหงิด เคียดแค้นในใจ อยู่คนเดียวก็เป็นนะมันคิดของมัน อันนี้ก็บีบเข้า ๆ หากความสุขไม่ได้ อยู่ในป่ามันถึงได้เห็นชัดซี ถ้าอยู่อย่างนี้มันไม่เห็นไม่รู้ เพราะสิ่งเหล่านี้มาเป็นเราเสียหายหมด ความโลภก็เป็นเรา ความโกรธเป็นเรา ราคะตัณหาเป็นเรา อะไร ๆ ก็มีแต่เรา ๆ ไม่เห็นว่าเป็นกิเลสเลย นั่นละกิเลสมาเป็นเราแล้วเป็นอย่างนั้น เมื่อกิเลสมาเป็นเราแล้วอะไรก็เป็นเรา เมื่อเป็นเราแล้วมันก็ไปสุดเหวี่ยง ความผิดความพลาดความประมาทต่าง ๆ ไปสุดเหวี่ยง ถ้ายังเห็นว่ากิเลสมาแทรกเรายังมีฟีดมีเหวี่ยงยังมีแยกมีแยกกันนะ แต่นี่มาเป็นเราเสียหายหมดนั่นชิมันลำบาก

เวลาเราไปอยู่อย่างนั้นมันค่อยขยายออกนะ สิ่งเหล่านี้ค่อยขยายออก ไปอยู่ที่กลัวเท่าไรความกลัวนั้นก็ป็นธรรม ความกลัวนั้นเป็นเหตุให้ตั้งสติ เป็นธรรมอันหนึ่งเราตั้งสติพบ ๆ ตั้งทั้งวันทั้งคืนตั้งไปตั้งมารักษากันอยู่ตลอดเวลาจิตก็แน่นขึ้นมา ๆ เรื่อย แน่นหนามั่นคง ทั้งสว่างกระจ่างแจ่มออก ขยายตัวออกเรื่อย ๆ ๆ เพียงขั้นสมาธิก็พอกินแล้ว คนทุกข์ ๆ จน ๆ อย่างพวกเรานี้เพียงได้สมาธิเท่านั้นดีไม่ตีกันกระทั่งวันตาย มันติดสมาธิไม่ยอมออกอาหารธรรมที่เลิศกว่านั้น ติดสมาธินี้มันพออยู่พอกินนี้ คำว่าติดสมาธิเป็นยังไง มันอิมอารมณ์ อารมณ์รูป จะเป็นรูปหญิงรูปชายรูปอะไรก็ตามที่เคยเสริมราคะตัณหาที่มันสงบตัว ไม่ไปยุ่ง รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสทุกสิ่งทุกอย่างที่เคยมาเสริมกิเลสตัณหาของเรานี้มันสงบตัวในใจนี้ จึงเรียกว่าอิม

จิตเป็นสมาธิแล้วพิจารณาทางด้านปัญญาได้ เพราะมันอิมอารมณ์แล้วเราพาออกพิจารณาอะไรมันก็ไม่เผลอเผลอ ถ้ามันกำลังหิวโหยนี่พาออกไปพิจารณามันเปิดเลย เติลิตเปิดเปิงไปเลยไม่ได้ไปทางช่องปัญญาละ มันไปช่องสัญญาอารมณ์ก็อกิเลสตัณหา

ขึ้นมาพันเจ้าของเข้าไปอีก ท่านจึงสอนให้อบรม สมาธิปริภาวิตา ปัญญา มหปุผลา โห
ติ มหานิสฺสา ปัญญาเมื่อสมาธิอบรมแล้วย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มาก ย่อมเดินได้
คล่องตัว ถ้าพูดถึงเรื่องศีล-ศีลก็บริสุทธิ์ สมาธิก็เป็นได้ง่ายไม่เป็นสัญญาอารมณ์ พอจิต
เป็นสมาธิแล้วจิตก็อ้อมตัวอ้อมอารมณ์ พาออกทางด้านปัญญาก็ออก ๆ ที่นี้ก็ขยายละ

ด้านปัญญาเป็นด้านที่ขยายกว้างขวางมากหาประมาณไม่ได้นะปัญญา สมาธิยังมี
ประมาณ มีประมาณยังไง เมื่อจิตเป็นสมาธิเต็มภูมิแล้วทำยังไงให้เลยนั้นก็ไม่เลย
เหมือนน้ำอยู่ขอบปากแก้ว เต็มแก้วแล้วจะเอาน้ำมหาสมุทรทะเลมาเทมันก็ล้นออก
หมดไม่ซังอีกต่อไป อยู่ปากแก้ว นี่สมาธิก็มีขอบเขตของมัน แต่ปัญญานี้ไม่นะ ปัญญา
นี้ออกเรื่อยกระจายออกเรื่อยเหมือนท้องฟ้ามหาสมุทร ปัญญาฆ่ากิเลสก็มี ปัญญาที่ดูโลก
ดูสงสารดูสภาพความเป็นจริงของโลกของสงสารที่สัตว์ทั้งหลายติดข้องกันอยู่ แล้วท่าน
เป็นผู้พ้นไปแล้วท่านสนุกดูถ้าจะว่าสนุก ก็มี

แต่คนเราจะสนุกยังไงเมื่อมองลงไปไหนก็เห็นแต่ไฟแต่ไฟเผาไหม้สัตว์โลก
อยู่ ด้วยวิบากกรรมเต็มไปหมดท้องฟ้ามหาสมุทร ที่ไหน ๆ มีแต่สัตว์เสวยกรรมอยู่
นั่นเคลื่อนไปหมดในโลกอันนี้ แล้วท่านจะไปสนุกดูยังไง ก็ดูด้วยความสลดสังเวช แต่
คำว่าสนุกคือว่าไม่มีอะไรมาปิดมาบัง ไม่มีอะไรมาบีบบังคับ ท่านสนุกดูอย่างนี้ต่างหาก
นะ ไม่มีอะไรมาปิดมาขวาง ท่านสนุกดู

อย่างนั้นละพระพุทธเจ้าและพระสาวกท่านผู้ที่ท่านพ้นไปแล้ว จิตใจของท่าน
ความรู้อันนี้แหละ เวลากิเลสได้ออกหมดไม่มีอะไรเหลือแล้วจะผิดกันคนละโลกคาดไม่
ถูกเลย คนมีกิเลสไปคาดคนที่สิ้นกิเลสแล้วคาดตายทั้งเปล่า ๆ ไม่ถูก เพราะไม่อยู่ใน
สถานที่โลกสมมุติอยู่ ธรรมชาตินี้ไม่อยู่ในสถานที่โลกสมมุติอยู่ ที่นี้เราอยู่ในวงสมมุติถึง
คาดก็เป็นสมมุติ ทำอะไรก็เป็นสมมุติมันอยู่ในวงสมมุติ อันนั้นนอกสมมุติแล้วมันจะ
เข้ากันได้ยังไง นี่ซิถ้าอยากรู้ก็ทำให้เป็นเองในจิตเจ้าของซิ พอทำขึ้นมาเมื่อเป็นแล้วไม่
ต้องถามใครก็รู้เอง อ้อ ๆ มีแต่อ้อ ๆ เรื่อย หนองอ้อ อ้ออย่างนี้เหอ ๆ ปัญญาอย่าง
นี้เหอ ปัญญาประเภทใดควรแก่กิเลสประเภทใดมันหมุนตัว ๆ ๆ

ที่ท่านนำมาพูดเหมือนกับว่าโลกอันนี้มีสมมุติ อันนั้นไม่มีสมมุติ ต้องทำให้เป็น
กรุหมายป้ายทาง พอโลกทั้งหลายได้คาดไว้ ท่านก็นำมาเทียบมาเคียงไปอย่างนั้น จะ
ให้ตรงกับความจริงของธรรมชาตินี้จริง ๆ ยังไงก็ตรงไม่ได้ คาดหมายแล้วพอก้าวเข้า
ไป เมื่อผู้ปฏิบัติไปตามกรุหมายป้ายทางแล้วก็เจอเอง พอเจอเองแล้วรู้อะไรที่นี้ อ้อ
เป็นอย่างนี้เอง ๆ

ธรรมพระพุทธเจ้าสด ๆ ร้อน ๆ นะ แต่เวลานี้กิเลสมันปิดบังเอาเสียจน ปกคลุมเอาเลย เหมือนกับน้ำในบึงจอกแหนปกคลุมเอาอย่างหนาแน่นทีเดียว มองลงไปนี่ไม่เห็นน้ำเลยนะ เห็นแต่จอกแต่แหนเต็ม ปกคลุมอยู่ที่นี่

มองลงไปนี่ทั้ง ๆ ที่น้ำเต็มใสสะอาดอยู่นั้น ประหนึ่งว่าไม่มีน้ำเพราะมองไม่เห็น เห็นแต่จอกแต่แหนเต็มอยู่ข้างบนนี้หมดปกคลุมไปหมด แล้วเปิดจอกเปิดแหนออก ขนจอกขนแหนออกก็เห็น เห็นมากเห็นน้อยตักตีม ตักตีมเป็นยังงไรรสชาติเป็นยังงไรรู้แล้วเป็นสักขีพยานแล้ว ที่นี้เอาใหญ่เลย ถึงจอกแหนจะมาปกคลุมหุ้มห่อตามเดิมก็ตาม ความเชื่อแน่ว่าน้ำนี้มีน้ำนี้ใสสะอาด น้ำนี้อาบตีมนิจิตสนิทินี้มันฝังลึกแล้ว เรียกว่า อจลศรัทธา ท่านเรียกอจลศรัทธา

ถึงจิตจะไม่เป็นอย่างนั้นอีกก็ตาม บางครั้งบางคราวมันมีปิดมีบัง บางครั้งบางคราวมันเหมือนมีเมฆหมอกมาปิดมาบังตะวัน พระอาทิตย์นี้แหละมองไม่เห็น มองเห็นจาง ๆ ไม่ได้เห็นเต็มดวง ที่นี้กิเลสมาปิดคลุมจิตใจไม่ให้เห็นชัดเจนอย่างที่เห็นฝังลึกลงที่แรกนั้นก็ตามนะ จิตใจมันฝังแล้วเป็นอจลศรัทธา ที่นี้มีแต่จะขยับเรื่อย ๆ เดียวก็เปิดออกเรื่อย ๆ ขยับเรื่อยเปิดออกเรื่อยก็จ้านั้นซิ อ้อ บึงนี้มีแต่น้ำ จอกแหนหายชากไปหมดแล้ว นี่หัวใจดวงนี้มีแต่ธรรมกิเลสหายชากไปหมดแล้ว ความเทียบเทียบว่าอย่างนั้น

ที่นี้เมื่อมีแต่ธรรมแล้วก็จำละซิ คำว่าจำนี่เราก็คาดอีกนะพวกบ้านี้ พวกเรามันพวกบ้าคาดเดา พอว่าจำก็อ้อคงจะเป็นเหมือนตะเกียงเจ้าพายุ นะ มันเอาตะเกียงเจ้าพายุมาอวดแล้ว มันเป็นอย่างนั้นนะ ให้มันเป็นในเจ้าของแล้วคำว่าจำนี่มันก็ไม่ถูกนะ มันจำเพาะพอเหมาะพอดีกับความเป็นของผู้เป็นนั่นแหละ คาดไม่ถูก นี่ละที่ว่าธรรมอัศจรรย์ เราเอาแต่คำว่าอัศจรรย์ไปใส่นี้เพียงคาดเฉย ๆ เป็นเครื่องเปรียบเทียบนะ อัศจรรย์อันนั้นไม่ได้เหมือนอย่างนี้อีกแหละมันเป็นอย่างนั้น

จึงสอนให้อบรมจิตใจ จิตใจเป็นสำคัญมาก จิตใจนี้เป็นเหมือนบึง กิเลสตัณหา เป็นเหมือนจอกเหมือนแหนปกคลุมธรรมอยู่ในใจมันไม่ให้มองเห็นได้ ไม่ให้เห็นความเพียรความดีความดีบุญกุศลผลความดีทั้งหลายว่าเป็นของเลิศของประเสริฐ มีแต่กิเลสพาให้เลิศพาให้ประเสริฐแล้วจมไปเรื่อย ๆ

เวลานี้กิเลสกำลังเสกสรรพาให้เลิศให้ประเสริฐนะ เหมือนจะเหาะเหินเดินฟ้า มันปั่นมันแต่งมันปรุงเจ้าของ โลกทั้งหลายก็เป็นโลกโง่ที่สุดเสียด้วย ดันตามมันจนขาดกขาขาดไป ยังไม่รู้ตัวว่าวิ่งตามกิเลส นี่ซิมันน่าทุเรศ เพราะฉะนั้นใครที่รู้เนื้อรู้ตัวให้รีบแก้ไขตัดแปลงนะ จอกแหนมันกำลังปิดบังจิตใจนี้ อรรถน้าธรรมไม่ปรากฏ เปิดออก-

เปิดออกเรื่อย ๆ มันจะค่อยจางออกไป แหนกก็ขุ่นขึ้นเรื่อยมันก็ค่อยหมดไปละซิ จอก
 แหนกขุ่นเรื่อยขุ่นเรื่อย ต่อไปก็มองเห็นน้ำ สุกอบาบตี๋มใช้สอยละ

นี่เราก็กังขาจะทำยังไง บางทีว่าจะไม่พูดอะไรนะนี่ มองไปตาใสแป๋วเหมือนตา
 แมว มันก็ได้พูดอยู่นั้นแหละจะว่าไง เราไม่ได้พูดอวดเราหนา เราไม่มีเจตนาที่อวด พูด
 ตามหลักความเป็นจริงแห่งเมตตธรรม เราพูดด้วยความเมตตาต่างหากไม่ได้พูดด้วยความ
 อวดดิบอวดดี ตามีก็ตา หูมีก็หู จ่อเข้ามาปากเดี๋ยวนี้หมด ทางนี้มันก็เริ่มละซิกี้
 ต้องพูดอะไรบ้างจะว่าไง ได้นิดหนึ่งก็เอา ๆ ขึ้นชื่อว่าของดีมีค่ามาก แน่ะ มันก็หมาย
 เอาอันนั้นนะที่อุตสาหะพยายามบิบบิน ของดีไม่เหมือนของชั่ว ของชั่วเต็มบ้านเต็มเมือง
 ก็มีแต่กิดแต่ขวางไม่ใช่เป็นประโยชน์อะไร ถ้าของดีมีนิดหนึ่งเท่านั้นก็เป็นประโยชน์แก่
 โลกมากมาย ความดีที่เกิดขึ้นจากการได้ยินได้ฟังนิดหน่อยเท่านั้นก็ตาม เป็นสาระอัน
 สำคัญแล้วฝังลึกในใจด้วย ธรรมบางข้อนี้ไม่ลืม ได้ยินครูบาอาจารย์แสดงให้ฟังเรื่องนั้น
 เรื่องนี้มันฝังลึกไม่ลืม นี่เดือนเจ้าของอยู่เรื่อย ๆ เป็นความดีกินไม่มีสิ้นสุด กินไม่หมด
 อย่างงั้นนะ

ให้พากันภาวนาให้ใจมีหลักยึดนะมันจึงไม่ว่าเหว ถ้าใจไม่มีหลักนี้ว่าเหว เช่น
 อยู่กับครูบาอาจารย์จิตใจก็ไปอยู่กับท่านหมดเสียไม่เป็นตัวของตัว ไม่เป็นเนื้อเป็นหนัง
 ของตัว ไปเกาะอยู่กับท่านเสียหมด จิตใจไม่มีหลักยึด แต่ก็ยังดีที่มีครูบาอาจารย์เป็น
 หลักยึด แต่ที่นี้ดีไม่ได้ดีขึ้นเดียวซิดีหลายชั้น ให้เรามีหลักของเราด้วยมีครูบาอาจารย์
 เป็นหลักยึดด้วย ดีขึ้นต่อไป ต่อไปให้เราเป็นตัวของเรา ครูบาอาจารย์ยกเหตุทูลไว้
 กราบไหว้บูชาแต่เรานี้เต็มตัวของเราแล้ว อย่างนั้นก็ให้มีซิดีหลายชั้นหลายตอน

ตั้งพระพุทธเจ้าและสาวก สาวกกราบพระพุทธเจ้านี้กราบอย่างแนบสนิทเลย แต่
 สาวกไม่ได้หวังพึ่งพระพุทธเจ้าอีกต่อไปเป็นตัวของตัวเองแล้ว แล้วคุณค่าของพระพุทธ
 เจ้าเต็มอยู่ในหัวใจสาวกหมดเลย สาวกไม่ได้ให้พระพุทธเจ้าเป็นตัวประกันเหมือนแต่
 ก่อน เพราะเจ้าของประกันเจ้าของเต็มภูมิแล้ว คำว่าดีนี้มีหลายชั้นหลายภูมิ เราไปไหน
 ไม่ได้ก็ต้องอาศัยครูบาอาจารย์ เกาะครูบาอาจารย์ เกาะครูบาอาจารย์ก็เพื่อมาเกาะเจ้า
 ของ ถ้าเจ้าของได้หลักบ้างอาศัยครูบาอาจารย์บ้าง เจ้าของได้หลักเข้าไปเรื่อย อาศัยครู
 บาอาจารย์ไปด้วย ต่อไปเจ้าของได้หลักเต็มที่แล้วก็ปล่อยความเกาะครูบาอาจารย์เสีย
 ยกไว้แต่บุญคุณกราบทานอย่างแนบสนิทเลย เราก็ก็นับเป็นตัวของตัว

เราก็ก็นับมาจากเจ้าของซึ่งเคยเป็นมาแล้วนะ อยู่กับครูบาอาจารย์หลวงปู่มั่น จิต
 ใจอยู่กับท่านหมด เวลาภาวนายังไม่ได้เรื่องได้ราวอะไรจิตใจอยู่กับท่านหมด เจ้าของ
 เหมือนไม่มีลมหายใจไปหายใจจุมุกท่าน เจ้าของเหมือนไม่มีจุมุก พอสูเข้าไปพืดเข้าไป

เรื่อย ๆ มันก็มีแววออกมาเรื่อย ๆ ค่อยเห็นเหตุเห็นผลเรื่อย เกะท่านก็เกะ เกะอัน
นี้ก็เกะ ก็เป็นหลักเข้าไปเรื่อย

ที่นี้จะให้พระนะ